

Saksgang

Utvalg	Møtedato	Utvalgssak
Formannskapet	13.05.2025	031/25
Kommunestyret	20.05.2025	048/25

Arkivsak ID 25/1285

Saksbehandler

Gard Eide Larsen

Gatelysanlegg i Vestvågøy kommune – status og veien videre

Sammendrag

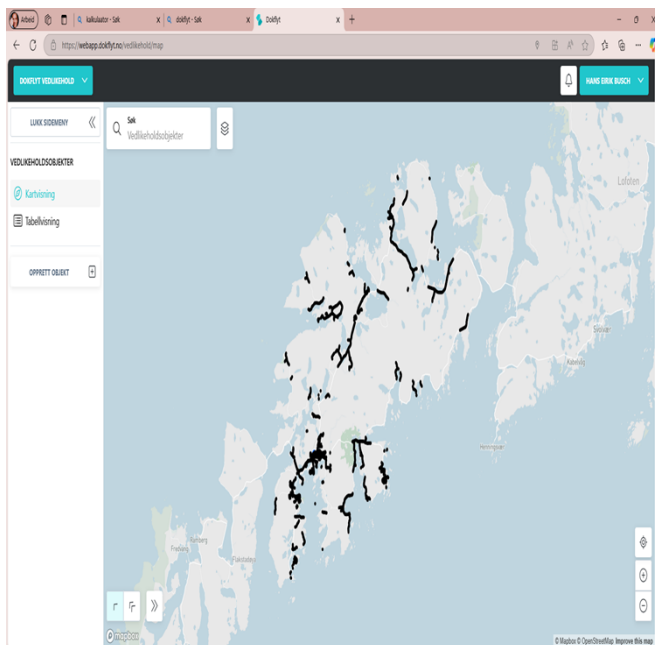
Saken har versert i Vestvågøy kommune over flere år, med fokus på belysning langs kommunale veier som et offentlig ansvar. Temaet ble mer aktualisert etter kommunestyrebehandlingen i 2019 (KS-120/19), og en senere innskjerping i form av strengere krav fra nettselskapet Elmea.

Nettselskapet Elmea har innført strengere krav knyttet til arbeider på strømmettet, inkludert måling av strømforbruk for alle tilknyttede gatelys. Dette krever teknisk oppgradering av eksisterende anlegg. Reguleringsmyndigheten for energi (RME) har konkludert med at Elmea har rett til å kreve måling av strømforbruk, men dette må ses i sammenheng med nødvendige oppgraderinger fra anleggseierne side.

Vestvågøy kommune har 3.206 gatelys, hvorav 1131 driftes av private lyslag langs kommunale veier. Kommunen betaler kr 1.465.280 i strømstøtte til private lyslag. Kommunen må vurdere omfanget av oppgraderingsbehovet for gatelysanlegg langs kommunale veier.

Kommunen må utvikle en helhetlig strategi for oppgradering av gatelysanlegg, inkludert økonomiske, tekniske og samfunnsmessige hensyn. Målet er å sikre trygge og moderne belysningsanlegg som er økonomisk bærekraftige.

Kommunedirektøren anbefaler tiltak for å oppfordre til organisering av de private lyslagene, revidere kommunens veilysnorm, videreføre støtteordningen, og samarbeide med Fylkeskommunen og Statens vegvesen. Målet er at kommunen vil være en konstruktiv og engasjert aktør i utviklingen av sikre, bærekraftige og fremtidsrettede gatelysanlegg.

Referanser i saken

Vegloven §20

Tidligere behandlinger og vedtak i kommunestyret:

KS-[19/1566](#),

KS-[101/19](#).

KS-[120/19](#),

KS-[126/19](#),

KS-[047/20](#), se vedtak trafiksikkerhetsutvalg.

KS-[122/20](#), se vedtak for rådmannens forslag til driftsbudsjett for 2021.

KS-[040/21](#),

Måloppnåelse

I kommunedelplanens samfunnsdel har vestvågøy kommune satt seg mål om å:

- Stimulere til aktivitet særlig hos tenåringer og innbyggere over 70
- Legge til rette for gode og trygge bo- og nærmiljø
- Gjennomfører en planmessig utvikling av tettstedene Gravdal, Ballstad, Stamsund og Bøstad tilpasset stedenes egenart og skala
- Bærekraftig kommuneøkonomi.

Kommunedirektørens innstilling:

Kommunestyret ber kommunedirektøren iverksette følgende tiltak for å ivareta dugnadskulturen i Vestvågøy, samtidig som kommunen legger til rette for nødvendige oppgraderinger av gatelysanlegg:

- Kommunedirektøren nedsetter en prosjektgruppe som utfører og utreder:
- Legge til rette for at de private lyslagene kan organisere seg.
- Revidere Vestvågøy kommunes veilysnorm.
- Videreføring av dagens støtteordning for alle gatelys i kommunen, og utrede tilskuddets utvikling med mål om å styrke lyslagenes evne til å gjennomføre nødvendige investeringer.
- Arbeide opp mot Fylkeskommunen og Statens vegvesen for belysning langs disse veiene.
- Arbeide for at Elmea medvirker:

1. Med tilsynspersonell for at tilstandskartlegging gjøres både for offentlige og private

- lyslag.
2. til avklaringer angående deres bidrag i det som må ses på som et samfunnsansvar, jf kostnader som følge av skjerpede krav.
 3. til å vurdere andre eierformer eller oppgavefordeling.

Saksdokumenter

28.04.2025 Lyslag

1774337

Saksutredning

Denne saken har versert i Vestvågøy kommune over år, og mer aktualisert etter kommunestyrebehandlingen i 2019 (KS-120/19), og en senere innskjerping i form av strengere krav fra nettselskapet Elmea knyttet til arbeider på strømnettet, inkludert pålegg om måling av strømforbruk for alle tilknyttede gatelys.

KS-120/19 Vedtak:

Vestvågøy kommune anser belysning langs kommunal veg som en offentlig oppgave. Dagens løsning med tilskudd avvikles, ved at kommunen overtar de private gatelyslagene sine anlegg langs kommunale veger. Man legger videre til grunn et prinsipp om at vegholder skal stå for kostnadene for drift og vedlikehold av vegen, herunder også drift av belysning jfr Veglovens §20.

- *Kommunen får utført en utvidet kontroll av alle gatelysanleggene langs kommunal veg. Dette for å avdekke konsekvensene for behov for oppgradering / utbedringer for en forsvarlig drift i henhold til regelverk knyttet til gatelysanlegg*
- *Det bevilges inntil kr. 164.050,- - for å dekke kjøp av en utvidet kontroll utført av et eksternt firma som skal bidra til et beslutningsgrunnlag for videre behandling.*
- *Tilskudd til drift av lys langs E10 og fylkesveger avvikles fra og med 01.06.2020, med en besparelse på kr. 550 000,- inkl. mva.*
- *Det fremlegges nye sak for politisk behandling etter utført kontroll som viser alle økonomiske sider og behov, og vedtak om overtakelse blir da endelig tatt stilling til.*
- *Driftsutvalget ber Vestvågøy kommune inngå dialog med lyslagene langs E10 og fylkesvegene, samt Statens vegvesen og fylkeskommunen for å sikre en god prosess videre og for å hindre at lys slukkes.*
- *Det nedsettes et ad hoc-utvalg bestående av politikere, administrasjon og representanter fra utvalgte lyslag, der man vurderer kommunal overtakelse av lyslagene. Utvalgene går i dialog med Statens vegvesen og Nordland fylkeskommune der de som veieier overtar drift av lysanlegg langs egne veier. Kommunestyret ber driftsutvalget utarbeide mandat.*

Deretter følger vedtak KS-040/21, etter flere oppfølgingsvedtak etter KS-120/19, som vi må legge til grunn at opphever deler av sistnevnte vedtak. Blant annet; *Dagens løsning med tilskudd avvikles, ved at kommunen overtar de private gatelyslagene sine anlegg langs kommunale veger.*

KS-040/21 Vedtak: Kommunestyret i Vestvågøy vedtar forslag til justert forskrift for utbetaling av tilskudd for drift av gatelys med virkning fra 18.05.21. Forskrift er en presisering av gjeldende lover og forskrifter, og gir kommunen mulighet til å inndra tilskudd dersom det oppstår alvorlige avvik. Justert forskrift innebærer også at man heretter utbetaler et fast årlig beløp pr. lyspunkt.

Nye krav fra nettselskapet

Nettselskapet Elmea har informert om strengere krav knyttet til arbeider på strømnettet, inkludert et pålegg om måling av strømforbruk for alle tilknyttede gatelys. Dette setter i praksis en stopper for dugnadsbasert drift av gatelys, og innebærer også et behov for teknisk oppgradering av eksisterende anlegg for å møte dagens standarder og sikkerhetskrav.

Reguleringsmyndighetens vurdering

Klagen på Elmea sitt pålegg er nå behandlet av Reguleringsmyndigheten for energi (RME). RME konkluderer med at Elmea har rett til å kreve måling av strømforbruk, men påpeker samtidig at slike krav må ses i sammenheng med nødvendige oppgraderinger og investeringer fra anleggseiernes side. Dermed kan dette ikke kreves gjennomført på kort varsel.

Dagens omfang, kostnader og støtteordning

Ifølge tall fra 2020 finnes det 3.206 gatelys i Vestvågøy kommune. Av disse er kun rundt 500 eid og driftet av kommunen, mens 1131 lyspunkter langs kommunale veier driftes av private lyslag.

Vestvågøy kommune betaler i dag kr 1.465.280, - i strømsøtte til private lyslag. På kommunens veier blir det betalt ut kr 769.943, - i støtte, mens det på resterende veier blir utbetalt kr 695.336, -

Tilskudd private lyslag		
Veier	Antall lyspunkter	Årlig kostnad
Fylkesvei	836	kr 415 809,26
Europavei	358	kr 178 061,86
Privat vei	204	kr 101 465,42
Ingen verdi/eier	260	kr 0,00
Totalt eksterne	1398	kr 695 336,54
Kommunale veier	1548	kr 769 943,00
Totalt		kr 1 465 280,00
Totalt kostnad tilskudd		Tot. antall lyspunkt
kr 1 465 280,00		2990
Kostnad pr. lyspunkt	kr 490,38	

Arbeidet med montering av målere på dagens kommunale anlegg ifølge krav fra Elmea:

Anslåtte kostnader ved montering av strømskap, og målere på det kommunen eier i dag.
Ca. 30 inntak 900.000, -/1.200.000, -

Montering strømskap ifølge krav innen 2025	Antatt kostnad	
Strømskap antall	Strømskap	Total
30	kr 40 000,00	kr 1.200 000,00

Vurdering

Omfang og behov i Vestvågøy kommune

Langs kommunal vei er det 1131 lys som er driftet og vedlikeholdt av private lyslag. De nye standardkravene sammenholdt med dagens tilstand på lysanleggene langs kommunal vei vil kunne resultere i et saneringsbehov på ca.800 private lyspunkter, som ikke tilfredsstiller dagens krav. Det tillegges at denne tilstanden sist ble målt i 2020, og at dette grunnlaget nå vil være noe endret. Kommunen har per tiden ikke utarbeidet kostnadsoverslag på selve saneringen. Anslått stykkpris for reetablering etter dagens standard er anslått til mellom 40.000,-/80 000,- pr. lyspunkt. Dette tilsvarer med en snittpris på 60.000, - pr. lyspunkt, og en investeringskostnader på anslagsvis 48.000.000, -

Disse beregningene er anslåtte verdier da priser på materiell og gravearbeider vil være påvirket av mengde og markedssvingninger. Erfaringstall fra nabokommunen Vågan er innenfor oppgitt intervall.

Veien videre

Kommunen står nå overfor viktige veivalg. Skal kommunen ta ansvaret for gatelys langs kommunal vei, må det samtidig legges til rette for at det investeres i oppgradering og reetablering. Dersom dette ikke gjennomføres, risikerer man at deler av veinettet forblir uten belysning, som kan få følger for trafiksikkerhet og trygghet i nærmiljøene.

Det vil derfor være behov for en helhetlig strategi hvor økonomi, tekniske krav og samfunnsansvar vurderes i sammenheng. Et langsiktig mål er å sikre trygge og moderne belysningsanlegg som er økonomisk bærekraftige og miljøvennlige – til det beste for innbyggerne i Vestvågøy kommune. I Vestvågøy kommune har det i mange år vært en sterk dugnadskultur knyttet til etablering og drift av gatelysanlegg. Kommunen skiller seg ut som den kommunen i landet med flest private gatelysanlegg – et tydelig bevis på lokalt engasjement og samarbeid. Denne kulturen ønsker kommunen å ta vare på, samtidig som man erkjenner behovet for modernisering og utvikling i støtten til lyslagene.

Vestvågøy kommune står fast ved at ansvaret for drift og vedlikehold av kommunale veier – inkludert gatebelysning – ligger hos kommunen, slik det fremgår av tidligere vedtak og prinsippet i Vegloven §20. I dag bidrar kommunen til dette ansvaret gjennom strømstøtte til private lyslag. Denne støtten har hittil omfattet både kommunale veier, og veier eid av fylkeskommunen/Statens vegvesen. Det er med andre ord vært gitt støtte til lyslag uavhengig av hvem som er veieier.

Miljøkonsekvenser

Dagens gamle gatelysanlegg er lite energieffektive, og overgang til moderne LED-teknologi vil kunne halvere strømforbruket. Dette er i tråd med miljømessige og økonomiske målsettinger, særlig med tanke på framtidige utfordringer knyttet til energiforsyning og kostnader. Modernisering vil derfor være både bærekraftig og samfunnsøkonomisk klokt.

Universell utforming

Tilgjengelighet og trygghet i det offentlige rom er en sentral del av likestillingsarbeidet, og belysning er en viktig faktor i universell utforming. Godt opplyste områder – særlig der fotgjengere krysser vei eller oppholder seg – bidrar til økt trygghet og inkludering, spesielt for personer med funksjonsnedsettelse.

Folkehelse

Tilrettelegging for fysisk aktivitet er en viktig strategi i folkehelsearbeidet. Belysning gjør det tryggere og mer attraktivt å gå eller sykle, også i mørke årstider. Dette kan ha betydelige helseeffekter for befolkningen generelt, og barn og unge spesielt. Økt fysisk aktivitet hos barn, blant annet ved å gå eller sykle til skolen, er også positivt for læring og konsentrasjon.

Andre fagområders vurdering

Lys langs skoleveier har betydning for vurderingen av hva som regnes som "særlig farlig skolevei". En nedleggelse av et lyslag vil kunne påvirke disse vurderingene, og er derfor et forhold som bør tas med i kommunens helhetlige vurderinger.

Økonomi

Kommunen har vedtatt mål om bærekraftig økonomi. Investering i veilysanlegg må derfor prioriteres på en måte som også ivaretar økonomiske hensyn. Likevel kan forebyggende tiltak og strategisk modernisering redusere fremtidige kostnader – både på energisiden og ved avlastning av andre tjenesteområder, som helse og oppvekst.

Barn og unges interesser

Barn og unge er spesielt sårbare i trafikken. God belysning er en direkte sikkerhetsfaktor for disse trafikantene. Dette er også viktig for barns mulighet til å ferdes trygt alene, og dermed for deres selvstendighet og sosiale utvikling.

Usikkerhet og behov for organisering

Saken om gatelys i kommunen er kompleks og preget av flere uavklarte faktorer. Etter Reguleringsmyndigheten for energi (RME) sin avgjørelse på klage, er det fortsatt usikkerhet knyttet til hvilke krav Elmea vil stille fremover, særlig med tanke på måling av strømforbruk, tekniske oppgraderinger og gjennomføringstid (når kravene skal være innfridd).

Kommunen bør derfor oppfordre de private lyslagene til å organisere seg. En slik sammenslutning kan styrke samarbeidet mellom lagene, legge til rette for og samordnede investeringer og gi bedre innkjøpsbetingelser ved anskaffelse av utstyr og tjenester.

Det vil være hensiktsmessig å revidere Vestvågøy kommunes veilysnorm, hvor hensyn til trafiksikkerhet og trygg ferdsel blir en tydeligere del av vurderingsgrunnlaget. Dette innebærer at det i større grad skal legges vekt på faktorer som trafikk tetthet, skolevei og barns ferdsel, ulykkesrisiko, siktforhold, tilrettelegging for myke trafikanter (som gående og syklende), og områdets generelle bruksintensitet – for eksempel nærhet til boligområder, kollektivknutepunkt, gang- og sykkelveier eller møteplasser. I tillegg vil det vurderes hvordan belysning påvirker trygghetsfølelsen, særlig i mørketiden. Normen skal dermed bidra til en mer rettferdig, målrettet og behovsbasert prioritering av hvor og hvordan belysning etableres eller oppgraderes. Dette vil være et verktøy for å prioritere behov for gatebelysning i kommunens gater og veier.

Konklusjon

For å ivareta den sterke dugnadskulturen i Vestvågøy, samtidig som kommunen legger til rette for nødvendige oppgraderinger av gatelysanlegg, anbefaler kommunedirektøren følgende tiltak:

- Kommunedirektøren nedsetter en prosjektgruppe som utfører og utreder:
- Legge til rette for at de private lyslagene kan organisere seg
- Revidering av Vestvågøy kommunes veilysnorm - Det er både nødvendig og hensiktsmessig at det utarbeides en kommunal veilysnorm. En slik norm vil gi et felles og forutsigbart rammeverk for planlegging, etablering, vedlikehold og fornyelse av veilysanlegg – i tråd med dagens krav til miljø, sikkerhet og universell utforming.
- Videreføring av dagens støtteordning for alle gatelys i kommunen, og utrede tilskuddets utvikling med mål om å styrke lyslagenes evne til å gjennomføre nødvendige investeringer.
- Arbeide opp mot Fylkeskommunen og Statens vegvesen for belysning langs disse veiene.
- Arbeide for at Elmea medvirker:
 1. Med tilsynspersonell for at tilstandskartlegging gjøres både for offentlige og private lyslag.
 2. til avklaringer angående deres bidrag i det som må ses på som et samfunnsansvar, jf kostnader som følge av skjerpede krav.
 3. til å vurdere andre eierformer eller oppgavefordeling.

Målet med disse tiltakene er å gi lyslagene bedre forutsetninger for å møte fremtidige krav og standarder, og gjøre forutsetningene bedre for lyslagene. En viktig faktor vil være å bidra til mer moderne og energieffektive løsninger med LED-teknologi, og andre energieffektiviserende tiltak.

Gjennom denne innsatsen vil kommunen å være en konstruktiv og engasjert aktør i utviklingen av sikre, bærekraftige og fremtidsrettede gatelysanlegg – samtidig som man bevarer og verdsetter den lokale dugnadsånden som har vært en viktig ressurs for Vestvågøy gjennom mange år.

Vedtak som innstilling fra Formannskapet - 13.05.2025

Kommunestyret ber kommunedirektøren iverksette følgende tiltak for å ivareta dugnadskulturen i Vestvågøy, samtidig som kommunen legger til rette for nødvendige oppgraderinger av gatelysanlegg:

- Kommunedirektøren nedsetter en prosjektgruppe som utfører og utreder:
- Legge til rette for at de private lyslagene kan organisere seg.
- Revidere Vestvågøy kommunes veilysnorm.
- Videreføring av dagens støtteordning for alle gatelys i kommunen, og utrede tilskuddets utvikling med mål om å styrke lyslagenes evne til å gjennomføre nødvendige investeringer.
- Arbeide opp mot Fylkeskommunen og Statens vegvesen for belysning langs disse veiene.
- Arbeide for at Elmea medvirker:
 1. Med tilsynspersonell for at tilstandskartlegging gjøres både for offentlige og private lyslag.
 2. til avklaringer angående deres bidrag i det som må ses på som et samfunnsansvar, jf kostnader som følge av skjerpede krav.
 3. til å vurdere andre eierformer eller oppgavefordeling.

13.05.2025 Formannskapet

Votering:

Kommunedirektørens innstilling enst vedtatt.

FS-031/25 Vedtak:

Kommunestyret ber kommunedirektøren iverksette følgende tiltak for å ivareta dugnadskulturen i Vestvågøy, samtidig som kommunen legger til rette for nødvendige oppgraderinger av gatelysanlegg:

- Kommunedirektøren nedsetter en prosjektgruppe som utfører og utreder:
- Legge til rette for at de private lyslagene kan organisere seg.
- Revidere Vestvågøy kommunes veilysnorm.
- Videreføring av dagens støtteordning for alle gatelys i kommunen, og utrede tilskuddets utvikling med mål om å styrke lyslagenes evne til å gjennomføre nødvendige investeringer.
- Arbeide opp mot Fylkeskommunen og Statens vegvesen for belysning langs disse veiene.
- Arbeide for at Elmea medvirker:
 1. Med tilsynspersonell for at tilstandskartlegging gjøres både for offentlige og private lyslag.
 2. til avklaringer angående deres bidrag i det som må ses på som et samfunnsansvar, jf kostnader som følge av skjerpede krav.
 3. til å vurdere andre eierformer eller oppgavefordeling.

20.05.2025 Kommunestyret

Arne Martin Finstad H fremmet følgende endringsforslag til formannskapets innstilling:

Kommunestyret ber kommunedirektøren med bakgrunn i nye krav utrede fremtidig organisering av gatelys i Vestvågøy.

Ny sak fremmes i september, hvor blant annet følgende forhold utredes:

1. Revidering av Vestvågøy kommunes veglysnorm og kommunal støtteordning til private lyslag.

2. Utarbeide overordnede prinsipper for eventuell statlig, fylkeskommunal eller kommunal overtagelse av gatelysstrekk fra private lyslag og hvilke gatelysstrekk som eventuelt kan saneres.
3. Bidra til organisering og koordinering mellom lyslagene, Elmea og Vestvågøy kommune, samt avklare regulatoriske forhold, teknisk tilstand og lyslagenes investeringsbehov på det enkelte lysanlegg.
4. Sørge for at Elmea bidrar inn i prosjektarbeidet med rådgivning. Sørge for at lokalt el-tilsyn *medvirker med tilsynspersonell for tilstandskartlegging av private og offentlige lysanlegg.*
5. Avklare med Statens vegvesen og Nordland fylkeskommune som vei-eiere hvilke gatelysanlegg som er aktuell for overtagelse.
6. Oversikt over økonomiske konsekvenser for kommunen ved ulike alternativer.
7. Kommunestyret gir kommunedirektøren mandat til å organisere arbeidet på egnet måte, samt vurdere eventuelt samarbeide med Moskenes og Flakstad.

Votering alternativt mellom formannskapets innstilling og endringsforslag fra Arne Martin Finstad:
Endringsforslaget enst vedtatt.

KS-048/25 Vedtak:

Kommunestyret ber kommunedirektøren med bakgrunn i nye krav utrede fremtidig organisering av gatelys i Vestvågøy.

Ny sak fremmes i september, hvor blant annet følgende forhold utredes:

1. Revidering av Vestvågøy kommunes veglysnorm og kommunal støtteordning til private lyslag.
2. Utarbeide overordnede prinsipper for eventuell statlig, fylkeskommunal eller kommunal overtagelse av gatelysstrekk fra private lyslag og hvilke gatelysstrekk som eventuelt kan saneres.
3. Bidra til organisering og koordinering mellom lyslagene, Elmea og Vestvågøy kommune, samt avklare regulatoriske forhold, teknisk tilstand og lyslagenes investeringsbehov på det enkelte lysanlegg.
4. Sørge for at Elmea bidrar inn i prosjektarbeidet med rådgivning. Sørge for at lokalt el-tilsyn *medvirker med tilsynspersonell for tilstandskartlegging av private og offentlige lysanlegg.*
5. Avklare med Statens vegvesen og Nordland fylkeskommune som vei-eiere hvilke gatelysanlegg som er aktuell for overtagelse.
6. Oversikt over økonomiske konsekvenser for kommunen ved ulike alternativer.
7. Kommunestyret gir kommunedirektøren mandat til å organisere arbeidet på egnet måte, samt vurdere eventuelt samarbeide med Moskenes og Flakstad.

Leknes, 24.04.2025